

PÓK ATTILA

1989 helye a huszadik századi magyar rendszerváltoztatások sorában

Az előadás bevezetőjében a rendszerváltás és rendszerváltoztatás fogalmának meghatározására tesz kísérletet, majd áttekinti az 1989 utáni magyarországi emlékezetpolitika főbb irányait. Kutatási kérdése: milyen formákban használtak s használnak programjaik és politikájuk meghatározásában az egyes politikai irányzatok és pártok történeti témákat és ezek között milyen szerepet kapott és kap 1989 története és előtörténete. Az előadás különös figyelmet fordít az 1848–1918–1946–1956–1989 közötti összefüggések valamint a belső és nemzetközi tényezők közötti viszony politikai tartalmú értelmezéseire. Négy fő értelmezési keretet kíván felvázolni: az első, egyes elemeiben még a 20. század elejére és Módsz Aladár 400 év küzdelem az önálló Magyarországért c. művére visszavezethető kurucosan romantikus-függetlenségi-dogmatikus, kincstári optimista történet szemlélet. A második, szakmánkban leginkább Hanák Péter nevéhez kapcsolható értelmezés az előző felfogásra reflektálva azt állítja, hogy a fő kérdés a rendszerváltoztatásokhoz kapcsolódó kudarcok és krízisek okainak keresése. A harmadik felfogás a liberális demokrata hagyományok ívét húzza meg: e szerint a harmadik magyar köztársaság 1848, 1918 és 1946 eszmei és politikai örökségére építkézhetett. A negyedik, keresztény-nemzeti-hazafiasnak minősíthető nézetrendszert talán a rendszerváltás előtt és után bankjegyeinken megjelenő történelmi személyiségek sora tükrözi legjobban: Ady, Bartók, Dózsa, Kossuth, Petőfi helyét Szent István, Bethlen Gábor, Mátyás király, Széchenyi István és Deák Ferenc vették át, egyedül Rákóczi Ferenc őrizte meg pozícióját.